

"ויצאו ללכת ארצה כנען" - שהיתה מפורסמת אצלם לארץ מוכנת להתבוננות ולעבודת ה' יתברך.
(ספורנו י"ב ה')

יתכן לומר כי אברהם מתחילה ידע כי ארץ כנען היא נחלת ה' ובה יתן ה' חלקו, והאמין כי הציווי "אל הארץ אשר אראך" ירמוז לו על ארץ כנען, או על כולה... ולכן שם פניו אל ארץ כנען.
(רמב"ן י"ב ב')

כמה פעמים עלה אברהם אבינו לארץ ישראל מחרן? פעמיים...
חידשו הרא"ש והמרדכי: הקב"ה ציווה לאברהם 'לך לך' ונתעצל ולא עלה, ואף לאחר שעלה לארץ ישראל בגיל שבעים והיה בה בעת 'ברית בין הבתרים', חזר למקומו. ובגיל שבעים וחמש עלה שוב, ועל זה נענש, שלא נולד לו בן.

דייק זאת ה"קרבן נתנאל" נפלא בפרשת השבוע: בפסוק ד' נאמר "וילך אברהם... וילך איתו לוט" זו ההליכה הראשונה, שהלכו אברהם ולוט לתור להם מקום מנוחה ולראות את הארץ. ובפסוק הבא נכתב "ויקח אברהם את שרי אשתו ואת לוט", זו הפעם השנייה, כאן הוא עולה עם שרה וכל נפשות ביתו. **וזו היתה עצלותו של אברהם,** שלא הלך בתחילה עם שרה אשתו, רכושו ונפשות ביתו.
(יבמות סד. ועיי"ש נפק"מ להלכה)

"בעצם היום הזה נמול אברהם וישמעאל" - יום כיפור הוא, בו נימול אברהם, וכל שנה ה' רואה דם בריתו של אברהם אבינו, ומכפר על כל עוונותינו.
(פרד"א פכ"ט, תוס' ר"ה יא. מביא ב' דעות מתי נימול)

כשיש ברית ביום כיפור, מברכים "אשר קידש ידיד" על כוס יין, ונותנים לרך הנימול לשנות כמה טיפות יין, ומכיון שכל הברכה היא בשבילו, די בטעימתו. ואם היולדת אינה צמה, נותנים לה לשנות, וזה עדיף מנתינה לתינוק.

וראוי שיבדילו על כוס הברית במוצאי יום כיפור, דכיון "דאיתעביד בה חדא מצוה, ליתעביד בה מצוה אחרית", וכן שלא יהיה גנאי לכוס של מצוה שלא שתו ממנה.

יהודי לוב עושים כבוד ויקר למי שנולד ביום הכיפורים, אמרו: "כל הנולד בו מבורך מבטן אמו, נחול ינחל שנות חיים וירחי שלום... ועליו רמז הכתוב, אני היום ילדתיך", תוקף וגדולת קדושת היום האדיר ההוא יועיל לנער!
(בכורי העיתים" תקפ"ב)

יש נהגו שהנימול או הנולד ביום כיפור קורין את שמו רחמים. **יש וכתבו** כי מהראוי לקוראו עקיבא, על שם רבי עקיבא, שזה היום בו הוא מסר את נפשו למיתה. ("מטה אפרים" תרכ"א, "אוצר הברית" ח"א)

"וקראת שמו ישמעאל" - שאלה ידועה היא היאך נקראו תנאים ואמוראים בשם ישמעאל, והרי אין לקרוא בשם של רשע? מספר תירוצים נאמרו ליישב תמיהה זו: א. ישמעאל עשה תשובה. ב. שהיה צדיק בתחילתו. ג. אם השם בעצמו נאה לא משגיחה בזה. ד. ישמעאל שאני, כי ה' בעצמו קראו בשם הזה. (יומא לת: תוס' וריטב"א שם, "שדי חמד", "יוסף אומץ", "שם הגדולים", ר"מ שטראסון ב"ב ועוד)

ונראה לי ליישב: הגמרא אומרת 'הרואה בחלום את ישמעאל בן אברהם, תפילתו נשמעת'. (ברכות נו:). כפי שארע באברהם שהתפלל וה' שמע את תפילתו, שנאמר "ולישמעאל שמעתך". **בסדר הדורות הביא מספר הפרדס לרש"י,** שהיה חכם גדול שנקרא רבי אלישע, הוא ואשתו היו חסידים גדולים ובניהם היו מתים קטנים, והתפללו אל ה' ונעתר לקולם, ונולד להם בן וקראוהו ישמעאל, הוא רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול.

לפי זה מובן מדוע קראוהו הוריו 'ישמעאל', כדי להודות לה' על ששמע את תפילתם.

ונראה להוסיף, שאולי נקראו ישמעאל, כיון שברית המילה של אותם תנאים ואמוראים היתה ביום הכיפורים.
(נר לשולחן שבת)

היה זה בבית הכנסת **איצקוביץ** בשנת תש"ע, אחד המתפללים קונה עליה. הגבאי מעלהו לתורה "עמוד" והלה עונה 'ישמעאל בן אברהם...' הגבאי נדהם, 'איך?!' והיהודי חוזר על שמו 'ישמעאל בן אברהם'.

בארץ ישנם מספר מועט של יהודים הנקראים ישמעאל, שלשה מהם אביהם אברהם. ולאחד מהם ברית המילה שלו היתה ביום כיפור. (נר)

"חמסי עליך" - שיחת מרן הגאון רבי אלעזר מנחם שך

אדם המכה על חטא ואומר "חמסנו", על מה עליו לכוון? שרה אומרת לאברהם 'חמסי עליך' - שהתפללת רק על עצמך, שיהיה לך בן ולא עלי. ולכאורה קשה מה מקום לטענת חמס על המנעות מתפילה?

אלא הקב"ה ברא את עולמו כדי להיטיב עם ברואיו ואנו צריכים להדמות לו. אחת מההטבות הגדולות שאדם יכול להיטיב לאחרים היא להתפלל עליהם בעת צרתם, ומי שמונע עצמו מלהתפלל על צרת חברו הרי הוא חומס ממנו את אותה ההטבה המחוייבת להעשות כלפיו. ("עטרות שמואל" ברכות ע"ו מהגאון ר' שמואל שולזנינגר)

חמאס, אלמוחרים, פת"ח, תנאי עומר, שיעים ועוד ועוד

"ותענה שרי ותברח מפניה" - כתב הרמב"ן: חטאה אמנו בעיניו הזה וגם אברהם בהניחו לעשות כן, ושמע ה' אל עניה של הגר ונתן לה בן שיהא פרא אדם לענות את זרע אברהם ושרה בכל מיני העינוי.
(ט"ז ו')

"ואתם אחינו ידוע לכם שהקב"ה הפילנו בעוונותינו בתוך אומה זו שהיא אומת ערביים... רעתם חזה עלינו, והם מתחכמים הרע ולמאוס בנו... ולא תעמוד על ישראל אומה יותר אויבת ממנה... ואנחנו עודנו סובלים שעבודם וכזביהם ושקריהם למעלה מיכולתנו, שאין ביכולת האדם כח לסבול..."
("אגרות תימן" לרמב"ם)

ביום א' יחול יום הזכרון לשר התורה
הגאון רבי שמעון יהודה הכהן שקופ, ט' חשוון ת"ש

"יירק את חניכיו ילידי ביתו שמונה עשר ושלש מאות". (פ"ד"ה)

פעם אחת חילקו קופות צדקה בבתי גרודנה לטובת הישיבה. הדפיסו עליהם בין היתר שיש כשלש מאות תלמידים בישיבה. כשנודע הדבר לרבי שמעון נבהל מאוד ואמר: הרי זה 'שקר', הלא בישיבה יש מאתיים חמישים או מאתיים ושישים בחורים. **שאלוהו:** הרי לא כתבו 'שלש מאות' אלא כתבו 'כשלש מאות' ואכן יש בישיבה כמעט שלש מאות.

השיבם רבינו: לשון "כשלש מאות" משמע שיש שלש מאות בחורים בישיבה, וזהו 'שקר' והתורה היא 'תורת אמת', ומתוך שקר לא שייך לצמוח אמת, ולא הניח להשתמש בקופות הצדקה הללו. ("עובדות והנהגות לבית בריסק")

אמר רבי יצחק שינוי השם מבטל גזר דינו של אדם,
דכתיב "לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה"

וכתיב בתריה: "וברכתי אותה, וגם נתתי ממנה לך בן". (ר"ה טו:)

כשהתפרסם שמו של רבי שמעון בעולם הישיבות, החלו לנהור לטלז המוני בחורים מכל קצוות הארץ. עד שהמקום היה צר מהכיל. החליטה הנהלת הישיבה לפרסם בעיתונות שהישיבה לא מקבלת בחורים חדשים.

בתקופה מאוחרת יותר, כדי למנוע לחצים, החליטו שמכל עיירה יתקבל בחור אחד, ומערים גדולות יתקבלו שניים. קרה לא אחת שבחור שהיה עז רצונו ללמוד אצל רבינו, וידע שמכסת עירו התמלאה, היה נודד לעיירה רחוקה, ומתגורר שם אצל קרוב משפחה, ואז היה מבקש את המלצת רב העיירה, כדי להקרא: "תלמיד ישיבת טלז".

פעמים אירע שבאמצע שיחה עם תלמיד שהגיע להתקבל, נתחוויר לרבינו ה"מבצע" שערך. אותו בחור היה בטוח, כי אחת דתו לחזור לעיר הולדתו, אבל רבינו תיכף חייך ואמר: "התורה מכפרת על העוונות", וקיבלו.

על מאורע שכזה, סיפר רבי אלתר וסר: כאשר נכנסתי אל רבינו לבחינה, קבלני באהבה, ובנעימה של חיבה שאלני: "מאיזה עיר אתם?" "ממלייצ'ץ" - עניתי בשפה רפה.

"הפנית במכתב אל ההנהלה על דבר בואך?" שאלני בנחת. "לא", עניתי במבוכה. "מדוע, הלא הודענו זאת בעיתונים?" "איני קורא עיתונים", השבתי.

"היש לך מכתב המלצה?" - שאלני. "כן" - השבתי, ולבי החל לפעום בחוזקה, מסרתי לו את מכתב הרב מבריינסק... ויהי אך נתן בו את עיניו, קרא בהשתוממות: "הלא מעיר מלייצ'ץ אתה, ומנין לך מכתב של הרב מבריינסק?!"

עניתי: "הורי גרים בעיר בריינסק, אבל אני נתחנכתי ולמדתי בעיר מלייצ'ץ אצל סבי, ואני נחשב אצל הכל למלייצ'צאי"...

שחוק קל חלף על פניו של רבינו כאילו הוא נחלץ מצרה. הוא הבין היטב את אשר לפניו, ואמר אלי בבת צחוק: "אומנם כן, שינוי השם מבטל גזר דינו של אדם..." מכאן ואילך נסבה שיחתנו בדברי תורה - נתקבלתי לישיבה! ("תורה יבקשו מפיה")

"מחוט..." (פ"ד כ"ג)

הימים בהם הנהיג רבי שמעון את הישיבה בעיר בריינסק היו ימי מלחמת האזרחים ברוסיה. זו היתה תקופה קשה ומסוכנת שבה השתללו כנופיות וחיילים בכל רחבי רוסיה. ויהי היום, הגיעו לבריינסק קבוצת בולשביקים במטרה לערוך פרעות בעיר.

רבינו ביקש להפגש עם מפקדם. והנה ארע דבר פלא, משראה המפקד את רבינו, אמר לו: "אדוני הרב, כל אשר תאמר אלי אעשה, ולו גם לעזוב את העיר". התפלא רבינו, ושאלו: "מדוע?" **אמר לו המפקד:** "יהודי אני, ולפני שנעשיתי בולשביק למדתי בישיבה בטלז. פעם אחת ראיתם אותי, ובבגדי היה חסר כפתור. קראתם אותי לביתכם, וביקשתם מהרבני שתתפור לי כפתור במקום שחסר. במרוצת השנים נסחפתי עם הזרם, ונעשיתי בולשביק, אבל את החמימות שהרגשתי אז, לא אשכח לעולם".

הקבוצה עזבה את העיר כלעומת שבאה. (שם)

"... ועד שרוך נעל". (שם)

"בשכר זה זכו בניו לשתי מצוות ... ולרצועה של תפילין". (סוטה יז.)

ב"ה ... חשוון תשנ"ו, יקרתו הגעני בפרוס הימים הקדושים ... אשר שאל באדם שהניח תפילין דרבינו תם למעלה משנה. וכשנתנם לבדיקה מחדש התברר שהיתה חסרה אות בתפילין של ראש. נמצא שהוא לא הניח תפילין דרבינו תם מימיו... **עכשיו רוצה לחזור בו,** שלא להמשיך להניח תפילין של רבינו תם, דהרי לכאורה לא הניחם מימיו?

השיב הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר: אף על פי כן לא יחזור בו. כי ראיתי מחלוקת הפוסקים במי שגילה שהתפילין שלו פסולות - האם לענין 'שכר' נקרא בכלל 'קרקפתא דלא מנח תפילין'. או כיון שבדק בתחילה את התפילין כהלכה והשתדל להניח כדיון, הינו כ"חשב לעשות מצוה ולא עלתה לו, שמעלה עליו הכתוב כאילו עשהה", ויש לו איזה שכר.

ולכן גם יהודי זה שקיבל להניח תפילין ר"ת, והשתדל להניח כדיון, רק שלא עלתה בידו, לא התבטלה קבלתו וצריך להמשיכה. (שר"ת "שבט הלוי" ח"ט ט"ו ועיין שו"ת "דובב מישרים" ח"א אם יש קדושה בבתיים)

הסתפק ה"נפש חיה" כשאין לו אלא תפילין פסולות, אם יניחם כדיון לולב הפסול, או שונה מצות לולב, שמכיון שהיא פעם בשנה, חיישין שמא תשתכח מצוותה, אבל תפילין שמצוותה תדירה אין חשש שתשתכח, ואדרבה, יש לחשוש שמא יבואו לטעות שכשר. (תרמ"ט ו')

"הפרד נא מעלי"

מעשה בבית דין שנדרש להכריע בנידון של שותפות, באופן שאחד השותפים פרש והשנים הנותרים ביקשו להמשיך ולהיות שותפים. הדיון היה סבוך ומדובר היה בסכומי כסף גדולים.

לאחר שבית הדין בירר את הצדדים ועמד לפסוק את הדין, פנה אחד הדיינים אל הגאון רבי משה סלובייצ'יק כדי להתייעץ עמו. לאחר שפרש לפניו את צדדי הענין המסובך והראה לו את פסק הדין שבית הדין עומד לפסוק, שקע רבי משה בהרהורים למשך כמה רגעים. ולאחר מכן אמר שיש להוסיף בפסק הדין פיסקה נוספת, הקובעת כי אם בעתיד יפרקו השנים הנותרים את השותפות ישתנה הדין לטובת השותף שפרש כעת.

הדברים היו נראים תמוהים, כי לא היה כל סיבה לחשוב ששני ידידים ותיקים אלו יפרקו את השותפות ביניהם לאחר זמן כה רב, אך רבי משה עמד על דעתו. ואכן פסק הדין התייחס לזה.

לאחר חודשים ספורים התברר, שחכמתו של רבי משה מנעה סכסוך נוסף, שני השותפים אכן נפרדו... ("והאיש משה")

ביום שלישי יחול יום פטירת רחל אמנו ע"ה.

סגולות וישועות רבות נקשרו ב"קבר רחל", נביא שתיים מהן

יהודי מיקירי ירושלים עמד לצאת לחוץ לארץ, לאחר שקיבל הצעה חשובה למשרה רבנית. היהודי שחשש, פנה לגאון רבי יוסף חיים זוננפלד, ושאלו, מה אעשה כדי שאהיה בטוח שאוכל לחזור חזרה לארץ ישראל?

יעצו רבינו: "לך לקבר רחל, עמוד שם בחצות לילה, ואמור את כל ספר התהילים בכוונה, ותקוים בך תפילת רחל אמנו וישבו בנים לגבולם".

חמישים שנה שימש הלה כרב בארה"ב, ובסוף ימיו הצליח לחזור לארץ, על אף הקשיים שהיו לו בכך. ("מרא ארעא דישראל")

אישה אחת סבלה רבות מחלומות מבהילים. בחלומה היתה רואה את אביה שנפטר כשהוגלה לסיביר ונקבר שם, כשהוא דורש ומצווה עליה לבוא ולהעלותו לקבורה בארץ ישראל...

על פי עצתו של ה"חזון איש" הובאה האישה לפני האדמו"ר רבי אהרן מבעלז, שיעץ לאישה להגיד מספר פרקי תהילים, על קברה של רחל אמנו: "היא כבר תעביר אותו לארץ ישראל!"

הימים היו ימי חירום, סוף ימי שלטון האנגלים בארץ, והאישה הצליחה בדרך פלא להגיע לקבר רחל ולהתפלל. ואכן מאז פסקו חלומותיה להפחידה. ("צאנז" גליון כ"ב")